

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

САВРЕМЕНИ ОБЛИЦИ ПРОСТИТУЦИЈЕ
ДИПЛОМСКИ РАД

МЕНТОР:

Проф. др Слађана Ђурић,
редовни професор

КАНДИДАТ:

Сања Јовић 206/17

Београд, 2022. године

САДРЖАЈ:

УВОД.....	2
1. Појам проституције	5
2. Историјски приказ и облици проституције	8
3. Проституција у савременим условима	11
3.1. Савремени облици проституције	
3.2. Трансформације проституције у контексту развоја информационих технологија	
3.2.1. Веб камере и проституција	
3.2.2. Онлифенс (<i>OnlyFans</i>)	
3.2.3. Телефонски секс	
3.2.4. Пословна пратња	
ЗАКЉУЧАК.....	25
ЛИТЕРАТУРА.....	27

УВОД

Проституција је вековима обележавана као порок и морални проблем и због тога је изазивала различите друштвене реакције, где се у основи налазило одбацивање жене које се баве проституцијом. Термин проституција се односи на жене и због тога је јако важно указати на повезаност овог феномена са положајем који жене имају у друштву. Као друштвене околности у којима се проституција може јавити, могу се навести неједнак положај жена у друштву, немогућност постизања економске самосталности, као и патријархална култура.

Људска историја је на проституцију гледала као на нужно зло, где је карактеристичан систем регулације проституције, као и усмеравање ка неким друштвено прихватљивим каналима као што су градске зоне које служе за ту сврху и медицински преглед проститутки како би се спречило ширење полних и других болести. Наведене чињенице говоре у прилог томе да друштво прихвата постојање проституције као појаве, али са друге стране настоји да је ограничи и да је контролише на неки начин. Такође, проститутке немају избора у овом систему, јер су и даље дискриминисане, али толерише им се такво понашање све док не ремете јавни ред и мир и док не провоцирају друштво и грађане који су прихватили друштвене вредности и норме.

Потпуно прихватање проституције може се постићи преко система легализације, који је прихваћен на пример у Холандији, првој држави света која је легализовала проституцију, одобрила постојање бордела и препознала сексуални рад као легитиман и легалан посао (Werkman, 2016). Постоје разне групе жена и удружења проститутки која су усмерена ка идеји да је сексуални рад заправо рад, односно посао као и сваки други и да друштво треба омогућити обављање проституције као делатности. Жене слободно бирају проституцију као професију и захтевају од друштва да то прихвати и да им пружи заштиту на различитим нивоима.

На међународном плану истраживање сексуалног рада, јавно мњење, политика, закони и пракса засновани су на претпоставци да комерцијални секс априори продају жене, а купују мушкарци. Проституција представља контроверзну тему и један је од облика девијантног понашања. Присутна је у свим историјским епохама и периодима развоја друштва, а распон реаговања

друштва на ову појаву креће се од одобравања и толерисања до строгог санкционисања. Емпиријска истраживања проституције су ретко извођена и углавном су се заснивала на подацима о женама које су кажњаване за прекршај проституције. Анализиране карактеристике су се односиле само на оне проститутке које су се проституцијом бавиле јавно, професионално и најчешће припадају категорији уличне проституције.

Тема овог дипломског рада јесте приказати савремене облике проституције који су заступљени у свету. Проституција је јако важан друштвени проблем и представља масовну друштвену појаву која је у вези са друштвеним положајем жена у друштву, као и односом друштва према сексуалности. Због тога, циљ овог рада јесте да допринесе разумевању овог проблема, али и да прикаже како се проституција трансформисала и који су то њени облици који постоје у друштвима данашњице.

Први део рада говори о самом појму проституције, положају који је проституција имала кроз историју као и њеним карактеристикама, док се други део рада бави разматрањем савремених облика проституције.

Када је реч о проституцији у Србији, Закон о јавном реду и миру Републике Србије санкционише бављење проституцијом као прекршај. Према подацима Републичког завода за статистику проституција у бруто домаћем производу Србије учествује са 16 милијарди динара, што представља око 0,3% БДП-а (Данас, 2020).

Проституција је социопатолошка појава, односно облик друштвено девијантног понашања који карактерише данашњицу како урбаних, тако и руралних подручја, у различитој мери. У Србији је проституција присутна највише на територији града Београда. У данашњим условима женска хетеросексуална проституција је најзначајнија друштвена девијација и више је друштвено стигматизована од других начина проституисања, а такође је и једна од најстигматизованијих друштвених девијација. Женска проституција је у току вековног постојања, као и данас, постала организована. Међутим, опасности које се крију у проституцији су бројне и опасне јер уништавају ментално, физичко и духовно стање особа које се њом баве.

На подручју града Београда од 2000. године до данас регистровани су следећи облици проституције:

- Улична проституција;

- Агенцијска проституција;
- Хотелска проституција;
- Проституција преко интернета;
- Проституција високог нивоа (Спасић, 2006: 327).

Када се са аспекта безбедности заједнице говори о проституцији, морају се узети у обзир улоге које заузимају проститутка, клијент и макро у систему који је специфичан за проституцију. Овакво гледиште не оставља простор за посматрање проститутке само као жене која "продаје своје тело и сексуалност за новац" већ се ставља акценат на ширу слику тога како проституција заиста функционише.

У пракси београдске криминалистичке полиције забележен је мањи број кривичних дела чији су извршиоци биле проститутке, и тај проценат је износио око 2% (Спасић, 2006: 332).

1. Појам проституције

Да бисмо могли да говоримо о проституцији и заузмемо било какав став према тој појави, потребно је утврдити њену садржину, одредити појам и означити особу која се може назвати проститутком. Потребно је упознати особе које се баве проституцијом, њихове специфичности, карактеристике, стил живота и личне односе, па се тек онда може стварати права слика о проституцији као појави.

Проституција је често назначена као „најстарији занат“ или „најстарије занимање“. (Кандуч & Грозданић, 1998: 26) Та ознака имплицира да је проституција стара колико су стара људска друштва, односно да је постојала, као и да још увек постоји у свим раздобљима и у свим културним срединама, осим у појединим најједноставнијим људским заједницама. (Кандуч & Грозданић, 1998: 26)

Реч проституција потиче од латинске речи „*prostituele*“ и означава јавно излагање, одавање блуду, обешчашћење. Блуд у овом смислу подразумева друштвено неприхватљиво задовољавање сексуалних нагона које је у супротности са моралним нормама одређених социјалних група. Проституција је настала као део религијских ритуала у храмовима где су жене доживотно вршиле службу такозваних светих блудница (Ковачевић, 2016: 57). У Вавилону су жене општиле са странцима, а заузврат су добијале материјалну корист и биле поштоване, а од XVIII века у Европи се јављају и јавне куће.

Постоји више дефиниција проституције јер се ради о хетерогеној појави у погледу садржаја, начина и облика остваривања. Одређење појма проституције дао је римски писац који је проститутку дефинисао као жену која за накнаду уступа своје тело већем броју мушкараца, не правећи избор међу њима. Елементи ове дефиниције који се срећу и у новијим дефиницијама јесу:

- Пружање сексуалних услуга уз накнаду;
- Промискуитетност;
- Емотивна индиферентност (Кандуч & Грозданић, 1998: 28).

Сва три својства одређују суштину проституције, али најзначајнија карактеристика је њен комерцијални карактер тј. пружање различитих врста

сексуалних услуга ради остваривања новчане или неке друге материјалне накнаде.

Проституција се може подвести под појам „трговина сексуалношћу“, а има стални или привремени карактер (Радуловић, 1986: 130). Сексуалност се тако претвара у робу и има употребну и прометну вредност – употребна вредност одражава својства (квалитет) робе, док прометна вредност зависи од положаја робе на тржишту (Радуловић, 1986: 130).

Проституција је најстарији облик комерцијализоване сексуалности чији се настанак поклапа са настанком робно новчаног начина привређивања. Непожељност проституције истицана је у разним временским периодима и у многим подручјима и као таква се укоренила у друштвеној свести. Велики број аутора даје дефиниције које нису усмерене на само једну димензију појма, већ на неколико њих.

Жена која се бави проституцијом назива се проститутка, а мушкарац проститут или жиголо. Проституција је различито регулисана у законодавствима различитих држава. У многим земљама је забрањена законом, док је негде правно регулисана као делатност. Проститутка се може дефинисати као жена која путем сексуалног односа уз материјалну или неку другу накнаду, већем броју особа омогућава задовољење сексуалних нагона и то без емоционалне наклоњености према партнерима.

Међутим, оваква становишта директно негира Европски женски лоби, у свом извештају „18 Митова о проституцији“ из 2017. Године (European Women's Lobby, 2017). У њему се наводи да само зато што одређена појава постоји дуго, не значи да на њу не треба утицати и мењати је. Такође, на тврдњу да је проституција посао као и сваки други, у овом извештају поставља се питање: „Да ли знате још неки посао где од 60% до 80% радника искуси физичко и сексуално насиље?“

Мушка проституција, иако мање заступљена од женске, свакако је присутна у савременом свету. Мушка особа која се бави проституцијом назива се „жиголо“ или „проститут“. Између женске и мушке проституције постоји низ значајних разлика, а једна од оних које се истичу јесте чињеница да је женска проституција у највећем броју случајева хетеросексуална, док је мушка најчешће хомосексуална.

Када је реч о проституцији јавља се велики број питања, као на пример шта је заправо предмет уговора између проститутке и клијента, продаје ли она себе, своје тело, сексуалну услугу, како одредити плаћање за сексуални однос, јер поред материјалних постоје и нематеријалне бенефиције, како одредити емоционалну равнодушност у односима, као и да ли је емоционална индиферентност у међуљудском односу уопште могућа и слично (Кандуч & Грозданић, 1998).

Такође, једно од питања јесте како се може објаснити да друштво и поред тога што осуђује проституцију није у претходном периоду могло да је сузбије и спречи кршење друштвених норми изазвано бављењем проституцијом (Кандуч & Грозданић, 1998). Иако је проституција друштвена девијација, она је у друштвеном систему контроле сексуалних односа учврстила своје место и због улоге коју има у савременом друштву јој се омогућава опстанак.

Проституција је купопродајни однос у коме учествују продавац, односно проститутка или макро и купац, односно мушкарац, муштерија, клијент. Познавање клијената је неопходно да би сагледали целокупну појаву проституције у свим њеним сегментима. Како друштво толерише њихово понашање, а морални презир, друштвено неодобравање и интересовање упућено је само ка проститутки, знање о њима је непоуздано и органичено. Постоји неколико карактеристика односа између проститутке и клијента, које тај однос чине веома привлачним за одређене категорије мушкараца. Проститутка је приступачна свакоме ко може да плати и ко у датој ситуацији не може да нађе сексуално задовољење у другим односима.

Оправдано је гледиште да начин на који је проституција организована, распрострањена и вреднована јесте у вези са значајем брака у друштву, као и начином на који друштво организује приступ легитимном сексуалном искуству.

Тамо где постоје велика ограничења у погледу предбрачних сексуалних односа, проституција постоји као алтернативна форма задовољења за велики број мушкараца. Тамо где се говорило, односно сматрало да се сексуално задовољство може искључиво обезбедити у брачној заједници, проституција је била друштвено презрива, а може се рећи да је то и данашње стање (Ковачевић, 2016: 59). Са проституцијом су повезане разне врсте крађа, убиства са сексуалним мотивом, силовања, прељубе, подвођења и друга кривична дела (Ковачевић, 2016: 57). Такође се сматра да су са проституцијом повезани и

пијанство, уживање дрога и друга патолошка понашања, која неминовно утичу на интегритет особа и њихову свест.

Сматра се да околина, тј. окружење, условљава проституцију јер често младе девојке не могу одолети притисцима и искушењима, те се окрећу проституцији. Као разлози за бављење проституцијом истичу се нарочито:

- несрећни породични односи,
- родоскрнављење,
- прељуба,
- завођење у раним годинама и напуштање од стране љубавника и
- обећања од стране подводача да ће им омогућити раскошан и луксузан живот (Ковачевић, 2016: 57).

Проституција може као занимање бити атрактивна јер делује једноставно, флексибилна је и не подлеже радној дисциплини, а такође зато што се уз проституцију везује специфичан стил живота, који делује као авантура, омогућава често упознавање различитих људи, а висока проституција има и дух веома пожељног гламура.

2. Историјски приказ и облици проституције

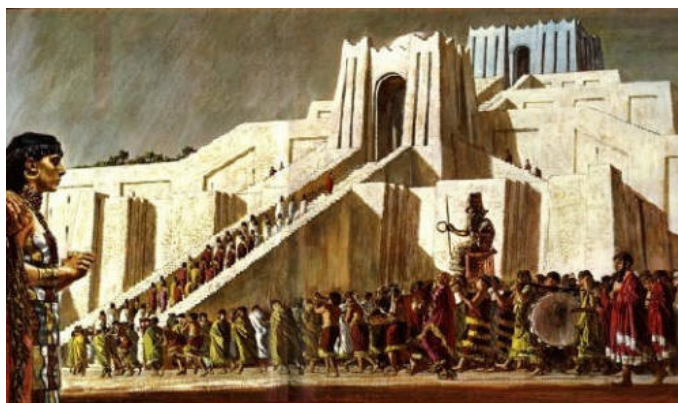
Порекло и тачан временски период настанка проституције је непознат. Међутим, први забележен писани траг о постојању проституције, настао је у античком Вавилону (Lerner, 1986). Проституција се сагледава као сложена социопатолошка појава која се своди на трговину сексуалношћу. У свим досадашњим системима друштвене организације мушкарац је био економски ослонац породичног домаћинства, што је доводило до тога да је он „владао“ над осталим члановима, а посебно чланицама домаћинства. Жена је у прошлости боравила у свом дому и највећи део својих активности вршила у кругу породице, домаћинства и породичног имања. Женске особе до друге половине XX века, тешко су могле самостално да обављају било коју привредну делатност (Ковачевић, 2016: 56).

Историјски приказ и поделу проституције кроз историју и савремено доба можемо сагледати кроз религиозну, ритуалну, компензациону,

супституциону и професионалну проституцију која припада савременој проституцији (Ковачевић, 2016).

Религиозна проституција односи се на жене које су одређени временски период вршиле „службу“ неком храму као свете блуднице (Ковачевић, 2016: 57). Жене су се после бављења проституцијом удавале на уобичајен начин. Ова врста проституције није се сматрала осуђујућим и друштвено неприхватљивим понашањем. Осуђујући став друштвених заједница према проституцији појавио се тек са развојем хришћанства, јудаизма, ислама и, ређе, другим вероисповестима. Дакле, са развојем религиозности и широм имплементацијом религиозних вредности, проституција је постајала појава која се све више означавала као негативна. У појединим друштвеним заједницама проституција је посматрана као верски обред, где се налази најјача веза религиозности и сексуалности, што приказују древни цртежи и прикази на зидовима пећина и античком посуђу из тог времена (Ковачевић, 2016).

Ритуална проституција се састоји у вршењу првих сексуалних односа од стране удатих жена и то у облику јавних ритуала у којима је учествовало више лица. Оно што је заједничко у свим примерима ритуалне проституције јесте склоп обреда плодности при којима се репродуктивне природне силе обожавају и величају (Ковачевић, 2016). Већину људи античких заједница је дефлорација асоцирала на мистику и тајност, али чини се да ни до данас та мистика коју дефлорација са собом носи није у потпуности нестала. Иако са собом носи такве асоцијације и сматра се табу темом, већина данашњих, развијених друштава је превазишла извођење оваквих ритуала.

Слика 1. Акиту фестивал у Античком Вавилону где се одвијао ритуал јавне дефлорације

(Извор: <https://www.kickassfacts.com/askus-did-they-really-practice-ritualized-public-deflowering-of-virgins-in-ancient-babylon/>)

Компензациона проституција јавља се као компензација за недостатак сексуалне нежности, осећаја и разумевања у браку (Милутиновић, 1973: 322). Проституција се сматрала оправданим чином, јер се брак сматрао искључиво средством добијања потомства и очувањем имовинске користи унутар породице, изостављајући притом сексуално задовољство.

Супституциона проституција састоји се у вршењу сексуалних односа са проститутком уместо са својом женом (Милутиновић, 1973: 322). Ова врста проституције јављала се и у вишим и у нижим слојевима друштва, нарочито у средњем веку. С обзиром на то да се на брак гледало искључиво као на средство за рађање деце и одржавање имовинске користи, сексуалне активности нису биле задовољавајуће за мушкарце те су се они окретали проституткама, као замени за своје жене. У европским средњовековним државама, као што је била Млетачка република, проститутке су имале висок положај у друштву и биле су веома утицајне (Ковачевић, 2016). Такође, сматра се да и данас постоји супституциона проституција. То је случај најчешће у подручјима где доминира мушка популација, као што су подручја нафтних бушотина, градилишта и војне базе.

Савремена проституција може се разврстати у више група, као што је на пример јавна и тајна, организована и неорганизована, професионална и аматерска, повремена и стална (Ковачевић, 2016: 60). Међутим, суштина свих класификација јесте економска корист која се добија. Класификација проституције одраз је друштвеног положаја појединих проститутки. Проституција нижег степена везана је за „уличну“ проституцију и она не захтева скоро никакве квалификације од проститутке. Са друге стране, проституција вишег нивоа није видљива и због тога изостаје њена контрола сваке врсте. Међутим, у вишим слојевима друштва где је заступљена такозвана „елитна проституција“, проститутка мора имати квалификације које оправдавају њен висок положај у друштву, а то су најчешће високо образовање, познавање страних језика и слично.

Нижи степен проституције није организован и мање је профитабилан, док код вишег степена осим новца, услуге се плаћају вредним поклонима, аутомобилима, некретнинама и сличном материјалном добити. Проституцијом у савремено доба управљају мушкарци, а то се чини преко макроа, односно

подводача. Макро је назив за особу која је посредник између проститутке и њених клијената.

Однос законодавства према проституцији се кроз историју мењао. У старом и средњем веку, па и за време Првог светског рата проституција је била толерисана, док у данашњем, модерном времену није.

3. Проституција у савременим условима

Проституција, као један од најстаријих облика девијатног понашања, одржавала се у различитим друштвима и „преживљавала“ је различите друштвене промене (Џинић, 1988). Облици проституције су врло различити и условљени су културом друштва, као и друштвеним притисцима који утичу на облике и раширеност проституције. Постоје разне врсте класификације проституције. Према степену организованости проституције постоје два најопштија типа, и то су:

1. **Неорганизована проституција** - реч је о обављању делатности без постојања организације, плана и посебних услова за пружање сексуалних услуга клијентима, које се пружају на веома ниском нивоу и уз ниске накнаде. Типични видови неорганизоване проституције су улична, кафанска, мотелска, друмска и лучка проституција. Најчешћи облик неорганизоване проституције јесте улична проституција, а место проституисања је улица, парк, напуштена кућа и слично (Џинић, 1988: 86). За уличну проституцију је карактеристично да се проститутке налазе на улици како би пронашле муштерије. Сам сексуални чин, који следи након иницијалног контакта са муштеријом, одвија се у аутомобилу, напуштеном грађевинском објекту и слично. Међутим, када се у једној заједници догоди да улична проституција постаје све чешћи облик, онда она има тенденцију организовања, преко макроа, односно посредника.
2. **Организована проституција** - има обележја институционализоване делатности у виду јавних кућа којима обично руководи нека посебна особа или више њих и који су веома често део неке веће криминалне организације. Такође, она се брине о одржавању реда и дисциплине, контролише понашање проститутки, води рачуна о финансијском

пословању куће. Савремени вид организоване проституције представљају такозване организације за посредовање, пословне организације, сервиси. Јавне куће су један од најстаријих начина на који се проституција организује (Џинић, 1988:87). Организација се врши јавно, под контролом друштва или тајно у државама у којима је проституција забрањена. Други облик организоване проституције јесу посредничке куће. У овом случају главну улогу има посредник који има листу имена жена и телефоном заказује састанке између њих и муштерија које желе контакт са проститутком (Џинић, 1988:88). Ово представља један од савремених облика проституције који је карактеристичан за развијена индустријска друштва, као и промену друштвене реакције према проституцији. Посредничка кућа обезбеђује већу тајност проститутке, док са друге стране муштерији гарантује већу анонимност.

Слика 2. Јавна кућа у Немачкој

(Извор: <https://www.bizlife.rs/nemacke-javne-kuce-ponovo-rade-ali-bez-glavne-usluge/>)

У последњих неколико деценија проституција добија организоване форме које су се најчешће развиле у САД-у, где проституција добија карактер трговине, а подвођење постаје врло уносан посао. Због тога се често вршило транспортовање проститутки из једног места у друго, о чему сведоче бројна документа и сведочанства која се могу видети у филмским представама које тематски обрађују америчко друштво 19. века.

3.1. Савремени облици проституције

Проституција је данас део међународне индустрије секса која обухвата производњу и дистрибуцију порнографских књига, часописа и видео материјала, рад стриптиз клубова, локала и уговарање „пословне пратње” у виду младих атрактивних жена. Почетак двадесет првог века остаће упамћен по убрзаном технолошком напретку, чега смо сведоци и данас. Интернет је постао свакодневица, а његова одлика неконтролисаног и неограниченог виртуелног простора чини га идеалним местом за експанзију и промоцију проституције.

Због своје децентрализоване природе и практичне немогућности регулације највећег дела интернета на њему су се нашли и постали доступни садржаји који су са оне стране закона, али и друштвеног морала. Порнографија је најпретраживанији термин на интернету, а порнографски сајтови садрже изузетно велике количине материјала.

Док је један део интернета до одређене мере регулисан, остатак није и у том виртуелном и практично неограниченом простору сексуални предатори, укључујући и педофиле, могу да задовољавају своје склоности на начине који су у физичком свету немогући.

Забрињавајућа је и промена мишљења и става према проституцији, посебно у круговима малолетника. Проституција је некада била табу тема, док се данас стиче утисак да се ради на њеној промоцији и афирмацији. Изостаје друштвена стигматизација ове појаве и морал савременог друштва је очигледно у великој кризи.

Према неким статистичким подацима само 10% млађих малолетника и тинејџера има негативан став према порнографији, док је чак 90% њих подржава, прихвата или има неутралан став. Улога интернета у експанзији проституције је несагледиво велика. Млади људи се данас идентификују са системом вредности који је промовисан преко медија и интернета, где им је тако дата могућност да уђу, ако не у свет проституције, онда у свет јакo близак њему.

Комуникација између клијената и проститутки је анонимна и мање подложна контроли државних органа и институција. Плаћање сексуалних услуга проституткама такође је лако изводљиво онлајн и погодности које пружа интернет као што су дискреција и анонимност чине од интернета ефикасан алат у афирмацији и експанзији проституције. Због тога је значај породице и њена

стабилност од неизмерне превентивне важности у васпитању и грађењу здравих младих особа са нормалним моралним вредностима, принципима и ставовима.

У новом веку, проституција се нарочито уочавала и развијала са колонизацијама, миграцијама, а нарочито са пресељавањем становништва из села у градове и убрзаном урбанизацијом. Данас, а нарочито у претходном временском периоду када су се градови развијали, у њима су постојали лоши стамбени, комунални и други социјални услови. У данашњим условима неки европски градови, као што је, на пример, Амстердам, имају посебне градске четврти, тзв. „Улица црвених фењера“, у којима је концентрисана проституција. Са развојем аутомобилске индустрије, телефоније и интернет повезивања, проституција добија нове начине испољавања и повезивања између давалаца и корисника тих услуга.

У односу на период са краја 80-их година прошлог века, у данашњим условима проституција је попримила нове облике организовања и нове форме. Доживела је експанзију и специфичну просторну дистрибуцију. Све ово је уследило као последица ратних дешавања у окружењу, избегличког егзодуса, као и промене социјалног, демографског, економског и транзиционог процеса.

У односу на последње две деценије прошлог века, дошло је до експанзије постојеће и појаве нових облика проституције, као и јаче повезаности са другим облицима друштвених девијација и криминалних активности. Проституција у савременим условима представља облик секс индустрије, нове гране развијене светске привреде. Чак и они облици проституције који су били заступљени и раније, у савременим околностима, постају једноставнији за реализацију.

3.2. Трансформације проституције у контексту развоја информционих технологија

Интернет, сам по себи, постао је део свакодневице скоро сваког човека на планети. Постојање мреже какав је интернет, за човечанство представља велики помак и има своје позитивне и негативне карактеристике. Човек двадесет првог века, користи интернет за претрагу података који га интересују, за интерперсоналну комуникацију, али и за стварање садржаја и дељење истих са другим људима на мрежи.

Сексуалност човека проналази свој пут кроз свакодневну комуникацију, музику, филм и друге врсте уметности, кроз сва раздобља живота и у свим

епохама постојања човечанства, јер је елемент људске природе. Тако сексуалност има своје место и на интернету. Сексуална активност на интернету варира од уобичајених сексуалних активности између партнера, сексуалног рада, па и до криминала и проституције између којих је врло тешко, у виртуелном окружењу које не подлеже скоро никаквој врсти контроле, направити границу.

Након тврдње да се успех нових технологија експоненцијално повећава након што се могу користити у сексуалне сврхе, чини се логичним сматрати доступност сексуалног садржаја на мрежи једним од разлога за повећање употребе интернета широм света (Koops, Dekker & Briken, 2017).

Мрежна сексуална активност (*OSA - Online sexual activity*) дефинисана је као свака активност на интернету која укључује сексуалност, на пример у рекреацији, забави, образовању или тражењу партнера (Cooper, Delmonico, Griffin-Shelley & Mathy, 2004).

Упркос томе што је сексуална активност на интернету све заступљенија, не постоји велики број истраживања и података који би ближе приказали ову појаву и њене позитивне и негативне аспекте.

Интернет, мрежа која омогућава пожељну анонимност међу корисницима сексуалних услуга, привлачан је у овом смислу различитим категоријама лица, што у различитим ситуацијама може представљати претњу по сваког учесника у оваквим активностима.

Упркос чињеници да веб камере постоје од првих година постојања World Wide Web-a, њихово широко прихватање је новијег датума (Koops и др, 2017). Рачунарска опрема се драматично развила у претходним деценијама, што је омогућило употребу висококвалитетне опреме за пренос слике и звука и у сексуалне сврхе и то у реалном времену. Веб камере, о којима ће бити више речи у наредном поглављу, функционишу тако што особа која је испред камере изводи сексуалне перформансе, а гледаоци јој могу дати напојницу као накнаду. Оваква сексуална искуства постају све интерактивнија и привлачнија корисницима, али и пружаоцима услуга.

Ове платформе могу делимично користити приватне особе, али су их у комерцијалне сврхе усвојиле и професионалне сексуалне раднице и аматери који желе зарадити новац у сектору сексуалног рада (Koops и др, 2017:185).

Веб камере омогућавају извођење уживо са даљине. Њихова примена у комерцијалном сексу тако је створила нову нишу на тржишту, са предностима и недостацима. Са једне стране, неки сексуални радници сматрају да је интеракција путем веб камере удобнија или сигурнија од рада на улици или у другим окружењима лицем у лице (Коорс и др, 2017: 187). Дакле, јасно је да сексуална активност на интернет мрежи носи са собом и предности и недостатке. Међутим, поставља се питање „Да ли су предности бројније од недостатака или су недостаци и опасности само другачији и суптилнији него у сексуалној активности која се одвија лицем у лице?“

Неке од опасности са којима се пружаоци сексуалних услуга на мрежи, који су већином жене, суочавају су: снимање сексуалних перформанса без њиховог знања и дељење истих на другим сајтовима или интернет страницама, хаковање личних података особа које продају своју сексуалност на интернету и с тим висок ризик од физичког праћења и напада у стварности, па и вербално злостављање на мрежи.

Интернет, као плодно тле за експанзију проституције, отежава приступ организација које нуде помоћ особама које се баве овом делатношћу

Чињеница је и да је Интернет и дигитални свет у великој мери успео да замени некада познате и очекиване локације на којима се дешава сексуална експлоатација (Коорс и др, 2017).

С обзиром на то да се проститутка и клијент на интернету налазе искључиво самостално, јако је тешко утврдити да ли постоји посредство треће стране које је уједно и један од кључних елемената проституције као појма. Истражујући свет интернет проституције може се закључити да је посредник, засигурно, сваки сајт или апликација која нуди овакав садржај, без обзира да ли постоји подводач у традиционалном смислу те речи.

3.2.1. Веб камере и проституција

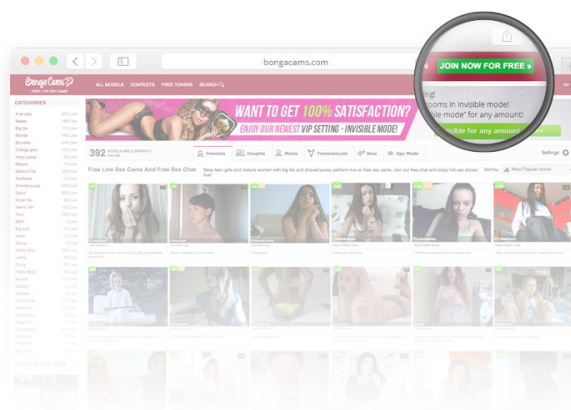
На интернету се може пронаћи прегршт страница чији је главни задатак да повезују мушкарце и жене из различитих крајева света помоћу високобрзинског видео чета уживо уз звучну подршку.

При првом доласку на такве странице добијају се привилегије госта. То значи да се при сваком уласку у чет собу добијају насумични надимци, попут

„Гост9505“. Гостима није дозвољено четовање, али им је дозвољена бесплатна регистрација. Све што је потребно јесте одабрати корисничко име и лозинку и унети своју имејл адресу због верификације. Након логовања, може се променити име.

Једном када се корисник улогује на свој бесплатни рачун, добиће приступ бројним могућностима. Једино што се тражи јесте регистрација, која је једноставна и због тога привлачна потенцијалним клијентима онлајн протитутки. У овом случају, посредник у купопродајном односу је сама страница, односно софтвер који омогућава спајање проститутке и клијента, иза кога стоји фирма или појединац који њиме руководи. Ова чињеница говори о томе колико је проституција у виртуелном свету интернета профитабилна и организована.

Уколико корисник оваквог сервиса на интернету ипак жели посебне услуге он преко СМС поруке или свог банковног рачуна може да купи такозване токене, који представљају новац у виртуелном свету и њима купи посебне услуге које жели, као што су на пример приватне манифестације, групне изведбе, шпијунске представе и различите друге перформансе. Сама чињеница да се за овакве услуге користи реалан новац говори у прилог томе да је ово један озбиљан и широко распрострањен вид проституције.

Слика 3. Камера са токенима

(Извор: <https://hr.tokencams.net/user-faq>)

Није реткост затећи и парове који изводе сексуалне перформансе на оваквим сајтовима што представља различитост у односу на традиционалну

проституцију у којој је обично жена као појединац била та која продаје своју сексуалност.

Ово су сајтови са високим дневним присуством и привлаче пажњу разним промоцијама и такмичењима.

Видео ћаскања су платформе за одрасле које пружају емитовање видео и аудио садржаја уживо уз могућност разговора са женском особом, паром или мушком особом који стоје испред камере. Типичне емисије укључују еротске перформансе које углавном укључују нага људска тела и провокативне сексуалне активности за гледаоце. Сви посетиоци сајта могу да се придруже онлајн собама за ћаскање, док модели, како се блаже називају женске особе које пружају сексуалне услуге онлајн, зарађују новац тако што воде приватне емисије и испуњавају сексуалне захтеве од регистрованих корисника. Што је ексклузивније оно што се од модела, односно проститутки захтева, то је цена, у токенима, већа и то је начин на који се врши плаћање сексуалних услуга.

Тренутно је Бонга Кемс (*BongaCams*) једна од највећих платформи за видео пренос уживо за одрасле у Европи и рангирана је као 33. најпопуларнија веб локација на свету. На глобалном нивоу, платформа се такмичи са платформом са седиштем у САД, Четурбејт (*Chaturbate*).

Овакве интернет софтвере јако је тешко контролисати и законски регулисати, при чему овакви сајтови морају имати документ који дефинише сврху и делатност сајта и у коме су експлицитно наведена дозвољена и недозвољена понашања. Сваки од ових сајтова поседује такав документ за који сви корисници који желе да приступе сајту морају кликом дати изјаву да се слажу са условима и правилима коришћења сајта (Stegeman, 2021).

Када је реч о дефинисању делатности сајта, секс је скривен захваљујући избору речи које се користе документу у ком су дефинисани услови коришћења сајта, односно апликације. Када је реч о описима услуга и садржаја који се нуде на овим платформама речи сексуалне садржине су изостављене (Stegeman, 2021: 8). Речи и синтагме које се користе у овим документима су обично „забава за одрасле“ и „извођење емисија уживо путем веб камере“ (Stegeman, 2021).

Јасно је да су речи „забава за одрасле“ и „сексуално понашање“ синоними, али реч „секс“ експлицитно не постоји у овим документима.

3.2.2. Онлифенс (*OnlyFans*)

Друштвени медији засновани на претплати су нова прилика за зараду за техничке и креативне предузетнике, али и за самосталне проститутке и макрое. На платформи друштвеног медија заснованог на претплати, корисници плаћају и претплате се да би примили и користили одређени производ или услугу у одређеном временском периоду. Иако су модели засновани на претплати чешћи и популарнији ван интернета, попут чланства у теретани, претплате на новине и пренос омиљених емисија на Нетфликсу (*Netflix*), популарност расте сваким даном за многа предузећа на мрежи.

Онлифенс је место за креаторе садржаја који нуде ексклузивни садржај својој циљаној публици за коју могу да наплате ексклузивне цене. Креатори могу да закључају свој садржај иза пејвола (*paywall*) који омогућава фановима приступ уз месечну или једнократну накнаду.

Онлифенс је основан 2016. године од стране британског технолошког предузетника и иноватора Тимотија Стокелија у Лондону.

Слика 4. Лого Онлифенса

(Извор: <https://apkplz.net/app/com.oswaldstudio.onlyfans.guide>)

Онлифенс нема много ограничења и због тога креаторима садржаја олакшава постављање материјала за одрасле. Када људи чују за Онлифенс обично помисле на материјал за одрасле, међутим сајт заправо није створен за то. Свако може објавити шта год жели својим фановима.

Највећи успех преко Онлифенса остварује се великим бројем прегледа, а једна од његових великих предности за кориснике огледа се у односу који креатори и њихови обожаваоци могу да изграде, путем стримова уживо,

персонализованих порука и директних захтева за фотографије и видео снимке направљене по наруџбини. Велики део садржаја је експлицитан, па корисници морају да имају 18 или више година да би се пријавили.

Сврха Онлифенса је да обезбеди платформу за креаторе да креирају и дистрибуирају ексклузиван садржај који њихови фанови не могу да добију на другим друштвеним мрежама. Креатори могу да подесе своју страницу да буде бесплатна или плаћена, док са друге стране, фанови плаћају да би добили приступ ексклузивном садржају. Креатори налоге креирају бесплатно, када зарађују новац са платформе Онлифенса исплаћује им се 80%, а задржава 20% зараде као накнада. Овде у контексту проституције оваква платформа представља својеврсног посредника између продавца и купца одређене услуге.

Онлифенс се наплаћује као услуга претплате на садржај за утицајне креаторе који директно уновчавају свој садржај. Изворно, првенствено је познат као платформа за креаторе садржаја за одрасле или било кога ко жели да објављује садржај који је превише ризикантан и експлицитан за друге друштвене мреже.

Мало се зна о матичној компанији, лондонском Fenix International Limited, иако је један од њених директора Лео Радвински оснивач сајта за веб камере за одрасле Maj Фри Кемс (*MyFreeCams*).

Услуга је популарна и често је повезана са сексуалним радницима, али такође нуди и рад других стваралаца садржаја, попут стручњака за физичку вежбу, музичара који редовно објављују на мрежи. Међутим, у данашњем времену Онлифенс је постао популаран у области безбедног начина продаје секса и порнографије.

Утицајне и познате личности имају природну предност када је у питању зарада на Онлифенсу. Са собом доводе готову публику. Претпоставља се да није тешко донети део постојећих значајних пратилаца са Инстаграма (*Instagram*) , на пример, Онлифенсу и зарадити од њих. Већина људи који највише зарађују већ су били познате личности пре него што су прешли на Онлифенс платформу, тако да не би требало да буде изненађујуће што имају огромну базу фанова спремних да плате за њихов ексклузивни садржај. Када говоримо о експанзији овог сајта, јако је важно напоменути да је до ње дошло паралелно са појавом заразне болести COVID-19. Тада су многе познате личности, као што су музичари, глумци и професионални модели, били ускраћени јавних наступа и

стога су имали мању зараду. То је навело многе од њих да свој садржај продају путем сајта Онлифенс и тиме допуне свој буџет.

Особе које највише зарађују на Онлифенсу су жене чији су претплатници мушкарци што потврђује да је ово један од суптилних, али итекако заступљених савремених облика проституције. Цена претплате варира између 5 и 20 фунти месечно за гледање слика које се сматрају превише порнографским за друге друштвене мреже попут Инстаграма. Такође, претплатници могу да шаљу поруке женама и да плате како би добили персонализоване видео снимке и фотографије које зависе од индивидуалног сексуалног искуства.

Може се рећи да је Онлифенс „машина за новац“ и својеврсни посредник у виду сексуалне експлоатације жена која последњих година ради убрзано. Данас има више од 50 милиона регистрованих корисника и преко 70.000 креатора садржаја.

Слика 5. Корисници Онлифенса

(Извор: <https://influencermarketinghub.com/glossary/onlyfans/>)

На слици број 5 можемо видети најпопуларније кориснике Онлифенса који зарађују огромну количину новца пласирањем свог тела корисницима овог сајта.

Онлифенс може довести у опасност своје креаторе садржаја. Недавно је на мрежи „процурело“ четири терабајта видео записа и слика, првенствено жена које користе сајт за дељење порнографских слика. До недозвољеног ширења

садржаја је дошло од стране корисника који приступају фотографијама и видео снимцима појединачно, а затим их деле са другим и стављају их на друге сајтове који су бесплатни.

Такође, поред оваквих сајтова постоје и платформе као што су агенцијски сајтови и сајтови за рекламирање. Сајтови агенција постоје да би представљали трећу страну, односно посредника у односу проститутка-клијент, док платформе за рекламирање и огласе једноставно омогућавају оглашавање проститутки и представљање њихових понуда на интернету (Swords, Laing & Cook, 2018: 13).

3.2.3. Телефонски секс

Телефонски секс, познатији као хотлајн (*hotline*), је врста виртуелног секса који карактерише комерцијалност. Своју експанзију доживео је са развојем телефоније. Овакви разговори се обично воде између две особе, а особа која пружа услуге повезана је са телекомуникационом фирмом која наплаћује ове услуге више него регуларан телефонски позив. Хотлајн је врста проституције која је у неким државама легална, а у неким не. Овај тип проституције карактеришу физичка одвојеност између клијента и проститутке, а уместо продаје тела и физичког контакта, предмет продаје у оваквом односу постао је глас и разговор са сексуалним конотацијама.

За разлику од конвенционалне проституције, овде је реч о разговорима сексуалног садржаја, а предмет разговора одређује клијент својим захтевима. Оно што је довело до популаризације телефонског секса код клијената јесу анонимност и смањење ризика од полно преносивих болести, а оно што привлачи девојке и жене делатности телефонског секса јесте управо то што нема потребе за директном комуникацијом лицем у лице и самим тим је и смањен ризик од угрожавања приватности или физичког насиља. Такође, привлачна им је и добра зарада са једне, и ниски трошкови пружања услуга са друге стране (Hall, 1995).

Иако је телефонски секс био алтернатива традиционалној проституцији, у последњој деценији је потиснут развојем интернет платформи које пружају и визуелни и аудио садржај који је клијентима постао привлачнији од телефонског комерцијалног пружања сексуалних услуга.

3.2.4. Пословна пратња

„Пословна пратња“ представља савремени облик проституције. Иза израза „пословна пратња“ крије се класична проституција, а од традиционалне је разликује то што је више рангирана на скали ове делатности. Све више младих девојака, па чак и оних које су средњошколског узраста улази у свет пословне пратње.

Castle и Lee, разликују проституцију која се одвија у тајности, такорећи „иза затворених врата“ и ескорт проституцију, коју одликује то што клијент проститутку изводи на јавна места. Истраживање које су спровели Lever и Dolnick (2000) показује и то да се уличне и ескорт проститутке такође разликују и у степену образовања. Истичу и да је најзначајнија разлика међу њима то ко су њихови клијенти. Овакву пратњу могу да приуште само клијенти који располажу великом количином новца.

Ескорт девојке су обично врло лепе и унајмљују се за пословне вечере или баш као што термин каже за пословну пратњу. Од девојке зависи да ли ће клијенту пружити сексуалне услуге или не, али се од ње очекује да клијенту пружи емоционале услуге као што су разговор, додиривање или загрљај. Богати људи желе да друштву представе образованог и лепог партнера како не би изгубили репутацију и прибегавају услугама професионалне пратње.

Када је реч о оглашавању, на интернет платформама се могу пронаћи и одласи понуде и огласи потражње за такозваним ескорт дамама. Већина сајтова који оглашавају ескорт даме, садрже фотографије на којима су оне обучене, полу-наге или у потпуности наге. Такође, већина огласа за пословну пратњу садржи и личне карактеристике одређене особе која нуди услугу, а то су обично боја косе и очију, године старости, тип телесне грађе (нпр. витак или атлетски), телесне мере (висина и тежина), па чак и етичка припадност (Castle & Lee, 2008: 115). Неки сајтови чак пружају и информације о томе да ли особа која пружа услуге пословне пратње има високо образовање и да ли говори неки страни језик.

Повратне информације од купаца односно клијената одликују се високим оценама и позитивним утисцима, будући да пословна пратња својим присуством може улепшати вече, помоћи у вођењу преговора, али и вешто

играти улогу срдечног пријатеља на друштвеном догађају. Многи корисници ових услуга не желе да иду у детаље везане за пружену услугу, али неки од њих и то могу да оставе као свој коментар. Негативни утисци обично су везани за то да особа која пружа услуге пословне пратње нема исте физичке карактеристике уживо као и на слици и слично.

Ескорт проституција је заступљена у целом свету, а на појединим домаћим сајтовима су се појавили огласи за пословну пратњу иностраних бизнисмена. Девојкама се обећавају високе накнаде као и животни стил који до тог момента нису уживале, а зарада је од 200 до 400 евра по сату. Међутим, може се закључити да девојке које закораче у сурови свет проституције из њега јако тешко излазе. Може доћи до претњи и уцењивања од стране клијената и макроа.

ЗАКЉУЧАК

Као и сви сегменти друштва, и проституција се временом развија и добија нове облике испољавања у савременим условима. Са друштвеним развојем који је условљен напретком рачунарских и информационих технологија, а под тим се најчешће мисли на широку интернет мрежу, проституција је добила, на једној страни неограничен простор за експанзију, а на другој страни смањену могућност контроле и праћења ове контроверзне појаве.

Већина савремених облика проституције везани су, дакле, за развој интернета, као што су перформанси испред веб камера, сајтови који пружају експлицитан садржај уз новчану претплату, као и сајтови на којима се могу пронаћи огласи проститутки или њихових подводача.

Међутим, није само интернет условио развој нових облика проституције. Телефонске линије, такозвани хотлајн, такође се користе као алат за продају женске сексуалности.

Такође, један од суптилнијих модерних облика проституције је нарочито специфичан, а то је пословна пратња. Пословна пратња подразумева управо изнајмљивање особе која ће клијенту правити друштво у одређеним ситуацијама и за то добијати вредне поклоне и друге врсте материјалне користи.

Коначно, појавом савремених облика проституције, промењено је и присуство и интензитет појава инхерентних проституцији, као што су структурно, економско, психолошко и физичко насиље. Наиме, када је реч о структурном и економском насиљу, оно је смањено због тога што у савременим условима, обећање да ће имати економску корист и зараду, проститутки не даје друга особа, односно макро или подводач, већ сам софтвер одређеног сајта или апликације, што је за њу у великој мери сигурније.

Психолошко и физичко насиље, такође, имају тенденцију опадања захваљујући чињеници да се не дешава директан контакт проститутке и клијента, што умногоме штити проститутку од физичког напада или психичког злостављања.

Упркос овим тенденцијама опадања насиља, постоји претња од хакерских напада на интернет странице и апликације, где се може догодити

преузимање садржаја и његово бесплатно дељење на интернету, као и хаковање адреса и личних података проститутки што нарушава њихову приватност.

ЛИТЕРАТУРА

- Данас (2020). *РЗС: Проституција и трговина дрогом учествују са 0,62 одсто у БДП Србије*. преузето 22.01.2020. са <https://www.danas.rs/vesti/ekonomija/rzs-prostitucija-i-trgovina-drogom-ucestviju-sa-062-odsto-u-bdp-srbije/#comment-form-div>
- Кандуч, З., & Грозданић, В. (1998). Проституција: непожељна тема, кажњива радња и стална појава. У: *Зборник Правног факултета Свеучилишта у Ријеци*. (стр. 25-47). Ријека: Правни Факултет.
- Ковачевић, Д. (2016). Однос законодавства према проституцији кроз историју и савремено доба. *Право-теорија и пракса*, 33(10-12), 56-67.
- Милутиновић, М., (1973). *Криминологија*. Београд: Савремена администрација.
- Радуловић, Д. (1986). *Проституција у Југославији*. Београд: Завод за издавчку делатност Филип Вишњић.
- Спасић, Д. (2006). *Безбедносни аспекти проституције у Београду*. Београд: Полицијска академија.
- Шпадијер-Џинић, Ј. (1988). *Социјална патологија*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Castle, T., & Lee, J. (2008). Ordering sex in cyberspace: a content analysis of escort websites. *International Journal of Cultural Studies*, 11(1), 107-119.
- Cooper, A. L., Delmonico, D. L., Griffin-Shelley, E., & Mathy, R. M. (2004) Online sexual activity: An examination of potentially problematic behaviors. *Sexual addiction and Compulsivity*, 11(3).
- European Women's Lobby (2017). *18 myths on prostitution*. преузето 23.01.2022. са <https://www.womenlobby.org/18-myths-on-prostitution-In-English-Spanish-French-German-Italian-Norwegian>
- Hall, K. (1995). *Lip service on the fantasy lines. Gender Articulated*. New York: Routledge, 183-216.
- Koops, T., Dekker, A., & Briken, P. (2018). Online sexual activity involving webcams—An overview of existing literature and implications for sexual boundary violations of children and adolescents. *Behavioral sciences & the law*, 36(2), 182-197.
- Lerner, G. (1986). The origin of prostitution in ancient Mesopotamia. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 11(2), 236-254.
- Lever, J., & Dolnick, D. (2000). Clients and call girls: Seeking sex and intimacy. *Sex for sale: Prostitution, pornography, and the sex industry*, 85-100.
- Stegeman, H. M. (2021). Regulating and representing camming: Strict limits on acceptable content on webcam sex platforms. *New Media & Society*, 5-11.
- Swords, J., Laing, M., & Cook, I. R. (2021). Platforms, sex work and their interconnectedness. *Sexualities*, 13-19.

Werkman, K. (2016). Briefing on legal prostitution in The Netherlands: policies, evaluations, normalization. Преузето 20. јануара 2022. са <http://feminismandhumanrights.org>.